

OSZCZĘDNOŚĆ

Organ „Związku Galicyjskich Kas Oszczędności“

Wychodzi w połowie każdego miesiąca.

Redaktor

Dr. Zygmunt Gargas.

Redakcja i Administracja

Lwów, ulica Mochnackiego 1. 4.

Prenumerata

roczna z przesyłką pocztową 5 kor.

Ogłoszenia

70 kor. za stronę, przy powtarzaniu odpowiedni opust.

TREŚĆ: Od Redakcyi. — Dr. F. Kwiatkowski. — W sprawie lokacyi funduszy rezerwowych i emerytalnych. — Dr. K. Kolischer: Wpływ parcelacyi na rynek pieniężny Galicyi — Notatki. — Ruch wkładek w Związkowych Kasach oszczędności za miesiąc listopad 1906. — Inzeraty. — Bilanse.

Od Redakcyi.

Z powodu nawału innych zajęć jestem zmuszony, złożyć z dzisiejszym numerem, redakcyą „Oszczędności“ po trzy letniej na tem stanowisku działalności. Ustupując zaś z tego stanowiska uważam za obowiązek serca, podziękować wszystkim współpracownikom i przyjaciółom pisma. A uczynić to muszę tem szczerzej, że redagowanie pisma tak ściśle fachowego, jak „Oszczędność“ przedstawia w naszych stosunkach niepomierne trudności zwłaszcza jeśli się wychodzi z założenia, by dawać jedynie rzeczy oryginalne, przedruków i tłumaczeń zaś unikać, bo artykuły tłumaczone mogą i powinny być czytane raczej w oryginale. Dziękuję wreszcie tem szczerzej, że dzięki niektórym pp. współpracownikom możliwem było w części przynajmniej, poruszać w „Oszczędności“ sprawy swojskie, bo można było nieraz zarówno postawić zadanie kas oszczędności na szerokiem tle naszych stosunków społecznych i gospodarczych jak i wnikać w technikę organizacyjną naszych instytucyi. W artykułach ostatniej kategorii, dał się może uczuć niekiedy pewien ostry zgrzyt, ale nie potrzebuję chyba zapewniać, że w tym wypadku zarówno autorem jak i redakcyą kierowało tylko rzetelne dążenie do naprawy naszych urządzeń kasowych.

Z numerem styczniowym przechodzi redakcyą „Oszczędności“ w fachowe ręce p. Waleryana Struszkiewicza, któremu całym sercem życzę, by nietylko zainteresował sprawami, poruszonemi w „Oszczędności“ szerokie sfery pracowników kasowych, ale by ponadto „Oszczędność“ stała się istotnym czynnikiem postępu w rozwoju naszych instytucyi.

Dr. Zygmunt Gargas.

W sprawie lokacyi funduszy rezerwowych i emerytalnych.

Myśl poruszona przez kasę oszczędności w S. lokowania funduszy rezerwowego i emerytalnego kas oszczędności — zasługuje bez kwestyi na baczną uwagę.

Byłaby ona i ze strony Kas oszczędności krokiem w kierunku urzeczywistnienia idei samopomocy, która coraz szersze sfery ekonomiczne w dobrze zrozumianym ich własnym interesie ogarnia.

Dotąd myśl ta w Galicyi w bardzo tylko skąpej mierze, przez niektóre kasy oszczędności wyjątkowo — a zawsze — jakby świadczyło właśnie pismo kasy oszczędności w S. — z pewnem uczuciem niepewności i wahaniem jest spełniana. Z winy tego, fundusze w samej Galicyi z pewnością najmniej kilkunastomilionowe jakkolwiek w ręku galicyjskich Kas oszczędności się znajdujące, bo stanowiące ich własność a tem samem bardziej jak fundusze obrotowe powołane ich celom służyć, — dla ich obrony martwymi pozostają. Zrealizowanie powyższej myśli zmniejszyłoby o tych kilkanaście milionów zapotrzebowanie galicyjskich Kas oszczędności u instytucyi kredytowych, obcych ich celom a Kasom nimi dysponującym dałoby to zadowolenie, że i tą drogą choć pośrednio służyć celom, dla których do życia zostały powołane.

Ze stanowiska wspólnych interesów Kas oszczędności myśl ta byłaby stanowczo do zalecenia.

Rozpatrzyć więc wypada kwestyę dopuszczalności w obec obowiązujących ogólnych przepisów prawnych i statutów pojedynczych kas oszczędności, powtóre, czy nie nastroczają się wątpliwości co do bezpieczeństwa i odpowiedzialności jej dla specjalnego przeznaczenia lokowanych funduszy.

W pierwszym kierunku w celu należytej interpretacyi obowiązujących przepisów — nie podobna pominąć, że fundusz rezerwowy stanowi zebrany przeważnie z zysków administracyjnych własny majątek kasy; słuszną więc przyjąć przy ich tłumaczeniu jako intencyę ustawodawcy, by pozostawić zarządowi kasy w kierunku administracyi tym funduszem większą swobodę, niż funduszami powierzonymi, stanowiącymi fundusz obrotowy.

Co do funduszu emerytalnego brak w ogóle norm ogólnie obowiązujących. Statuty pojedynczych kas, które mamy pod ręką, przewidują tworzenie go częścią ze spłat funkcyjaryuszów dla których jest przeznaczonym, częścią z dotacyi z funduszu obrotowego i zysków własnego kapitału. Mimo to postanawiają, że stanowi on wyłączną własność kasy, przy której istnieje (vide np. §. 29. statutu emerytalnego gal. Kasy oszczędności) i poruczają jego zarząd wyłącznie Dyrekcji odnośnej Kasy (vide §. 3. ibidem).

Regulatyw dla Kas oszczędności z 27. września 1844. nie zawiera żadnych norm szczegółowych co do zarządu w ogóle i co do sposobu lokacyi funduszu rezerwowego. — §. 19. regulatywu wyliczający wyczerpująco rodzaje dopuszczalnej lokacyi odnosi się według dosłownego brzmienia do „pieniędzy złożonych w kasach oszczędności“, a więc ma na myśli tylko pieniądze wkładkowe, fundusze obce, kasie oszczędności tylko powierzone.

§ 20 traktujący w dalszym ciągu o sposobie lokacyi tych samych funduszów, mówiący nawet wyraźnie tylko o kapitale wkładkowym („Einlagsgelder“) opuszcza — o ile to się nie sprzeciwia pojedynczym statutom i za zezwoleniem od wypadku do wypadku rządowej władzy nadzorczej — jego lokacyę w innych kasach oszczędności. Drogą argumentu a maiore ad minus niewątpliwym więc jest rezultat, że statutowo dopuszczenie lokacyi funduszu rezerwowego w książeczkach innych Kas oszczędności z ustawą nie koliduje. Potwierdza to §. 25. obowiązującego obecnie statutu wzorowego dla powiatowych i gminnych kas oszczędności, który traktując wyraźnie o używaniu funduszów nietylko wkładkowego ale i własnego dopuszcza w ustępie 8. ich lokacyę we „większych austriackich Kasach oszczędności“.

Cytowany co dopiero ustęp statutu wzorowego mówiący — jak wspomniano — ogólnie o majątku własnym kas nie pozostawia chyba żadnych wątpliwości, że lokacya także funduszu emerytalnego w książeczkach wkładkowych innych kas oszczędności nie może natrafić na przeszkody ze strony czynników rządowych do nadzoru powołanych.

Nad kwestyą bezpieczeństwa tej lokacyi nie potrzeba chyba długo się rozwodzić, §. 194 ces. pat. z r. 1854. ustanawiający limitę tego bezpieczeństwa dla jednej lokacyi na 500 zł. aw. pochodzi z czasu w dziesięć lat zaledwie po wydaniu regulatywu z r. 1844 gdzie działalność kas oszczędności nie była widocznie jeszcze wypróbowaną a dziś jest stanowczo anachronizmem. Instytucye kredytowe emitujące wartości cieszące się oddawna de lege pupilarnem bezpieczeństwem — nie mają — biorąc rzecz ze stanowiska publicznego — także innych jego gwarancyi jak kontrolę komisarzarządowego i obowiązek publicznego składania rachunków. Obok tych gwarancyi jawności przybywa przy kasach oszczędności a przynajmniej nierównie większej ich części moment dla wierzycieli bez porównania większej praktycznej doniosłości, na którym innym instytucjom z reguły zbywa, moment nadający wierzycielom gwarancye wprost prywatnoprawne, bo poręka gminy, powiatu a nawet jak przy gal. Kasie oszczędności — całego kraju.

Przeznaczenie, raczej funkcyi funduszów rezerwowego i emerytalnego są więc odmienne. Zadaniem pierwszego stanowi pokrycie ewent. niedoborów obrotu a w wypadkach nagłego i większego zapotrzebowania fundusz ten zasilić. Fundusz emerytalny winien tylko punktualnie dopełniać peryo-

dycznych świadczeń na nim ciężących. Mimc to lokacya w książeczkach nie koliduje z przeznaczeniem nawet pierwszego z nich t. j. funduszu rezerwowego

Słusznem jest bez kwestyi, aby ze względu na swe przeznaczenie fundusz ten lokowanym był, jak tego żąda np. reskrypt c. k. Namiestnictwa w Pradze z 14. lipca 1896. l. 97542. w sposób o ile możliwości płynny. Unieruchomianie przez lokacyę na hipotekach nie jest stanowczo dopuszczalnem. Papiery wartościowe publiczne lub publicznych instytucyi kredytowych nie są jednak jedyną lokacyą płynną. Przeciwnie jako lokacya mają tę ujemną stronę, że wrażliwe na stosunki targu pieniężnego podlegają fluktuacyom kursu i nie dają się w dowolnej chwili bez strat zrealizować. Z winy tej właściwości strata będzie tem większą, im bardziej nagła potrzeba, bo i gwałtowne wycofanie wkładek — abstrahując od wyjątkowych wypadków lokalnej natury mieć może miejsce tylko w chwilach znacznego zapotrzebowania gotówki i jej podrożeń.

Lokacya w książeczkach wkładkowych wolna jest od tych ujemnych pływów. Ma jednak — co prawda — w porównaniu z papierem wartościowym tę niekorzystną właściwość, że w większych ramach bez wypowiedzenia zrealizowaną być nie może. Niedogodność ta da się jednak w praktyce złagodzić, przez lokacyę równoczesną w kilku kasach, w jednej na kilka równocześnie książeczek, zastrzegając sobie przy lokacyi choćby na jedną książeczkę wyjątkowo krótszych niż regulaminowo terminów wypowiedzenia i t. p. Lombard dający w chwilach nagłych i przy papierach wartościowych wyjście bez straty, łatwiejszym, bo powszechniejszym jest przy papierach wartościowych niż książeczkach wkładkowych.

Bank np. austro-węgierski książeczek wkładkowych kas oszczędności wcale do lombardu nie przyjmuje. Po za nim jednak poważna liczba publicznych instytucyi kredytowych lombarduje a w samych kasach oszczędności lombard ten — zdaje się być i ustawowo dopuszczalnem. Pod tym względem możliwość uruchomienia lokacyi nie jest więc bynajmniej w stosunku do papierów wartościowych tak znacznie upośledzoną.

Po za tem tylko o korzyściach tej lokacyi w porównaniu z innymi efektami mowa być może Stopa procentowa i dziś jeszcze w wielu kasach oszczędności jest — gdzieindziej nawet o cały procent — wyższą od lokacyi w efektach. Zysk i wygoda z automatycznego przyrastania i kapitalizowania procentów nie są również do pogardzenia zwłaszcza przy znaczniejszych funduszach rezerwowych i w normalnych czasach.

Z tych motywów wnoszę:

Świetny Wydział raczy uchwalić:

Zaleca się Związkowym kasom oszczędności, aby — o ile to nie sprzeciwia się wyraźnemu brzmieniu statutów każdej pojedynczej z nich — swe fundusze rezerwowe i emerytalne zamiast w papierach wartościowych lokowały w książeczkach wkładkowych innych związkowych kas oszczędności, a to każdorazowo równocześnie w kilku z nich, lub przy mniejszych funduszach równocześnie na kilka książeczek a przynajmniej z zastrzeżeniem od wypadku do wypadku krótszego niż regulaminowy termin wypowiedzenia a ewentualnie wyjednały w przepisowej drodze wprzód w powyższym celu zmianę swoich statutów;

b) na wypadek przeszkód u strony Władz nadzorczych w zatwierdzeniu tej zmiany lub rocznych zamknięć rachunkowych w terminie do rekursu otwartym odnosiły się do Związku

Dr. P. Kwiatkowski.

Wpływ parcelacji na rynek pieniężny Galicji.

Referat przedstawiony na IV. Zjeździe prawników i ekonomistów w Krakowie.

(Dokończenie.)

Gdyby na cały kapitał Galicji, szukający umieszczenia krótkotrwałego, mógł znaleźć zajęcie w przedsiębiorstwie parcelacyjnym, wysokość procentu na rynku Galicji wróciłaby może do miary dawnej, kiedy to nawet instytucje pobierały 24% od preteńsi hipotecznych. Tak na szczęście rzecz się nie ma. Portfel instytucji galicyjskich przy uwzględnieniu reeskontu w Banku Austriacko-Węgierskim (i przyjmując całą rubrykę pożyczek Towarzystw zaliczkowych jako weksle), wynosił z końcem roku 1904 około 170 milionów koron. Do tego przybywa portfel prywatnych eskonterów. Nasze 25 albo nawet 30 milionów koron stanowią więc może $\frac{1}{6}$ do $\frac{1}{7}$ części całego Short Loan Market Galicji. Jeśli się jednak zważy, że także handel galicyjski skłonny i zdolny jest do opłaty procentu znacznie wyższego, jaki zna zachód Europy, to pojąc łatwo, dlaczego z całej martwoty rynku pieniężnego Austrii i towarzyszącej jej niższej stopy procentowej, najmniej korzystaly gospodarstwa produktywne, kredytu potrzebujące. Droga do źródła taniego kredytu otwartą była tylko eskonterom, których też ilość namnożyła się nadzwyczajnie w ostatnim dwuleciu. Dopiero konkurencja między eskonterami samymi podziałała w ostatnim czasie także, oczywiście w stopniu o wiele słabszym, na spadek procentu na wsi i w miasteczku. Parcelacja i jej nienormalne zyski, były więc może głównym (choć nie jedynym) powodem, że rolnictwo, przemysł i handel Galicji nie mogły korzystać w należytej mierze z tego nadmiaru kapitału wolnego, szukającego zatrudnienia za wynagrodzeniem tak niskim jakie wyszczególnia bogate społeczeństwa od zamożnych, nie mówiąc o biednych. Dalszym ujemnym skutkiem wysokich zysków parcelacji, jest odwrócenie kapitału od przemysłu budzącego się i walczącego z niezliczonymi trudnościami. Znaczący to zwolnienie i tak już zbyt wolnego kroku uprzemysłowienia kraju. To są ciemne strony parcelacji już wyraźnie występujące.

Ileż także przyszłość rzuca swoje cienie na przód. Pojmując parcelację jako całość, jedno zjawisko, jedno przedsiębiorstwo społeczne. stawiam sobie pytanie, jaką będzie likwidacja tego przedsiębiorstwa. O tem, aby trwać mogła w tej swojej spekulacyjnej formie aż do zupełnego rozbitcia średniej folwarcznej własności ziemskiej, t. j. przez lat 30-40, nie ma mowy. Dziś padają jej ofiarą jednostki słabsze, folwarki zanadto obdłużone. Reszta w silniejszym pozostająca ręka, coraz wyżej się ceniąca, może lepiej zagospodarowana, o ile parcelacja podnosząc wartość, ułatwia kredyt realny, meliorację, gospodarkę kapitalistyczną, nakładową, w pewnym czasie przestanie nęcić spekulanta nadzieją znacznego zysku. Stanie to się kiedy cena morga gruntu folwarcznego nie będzie zbyt oddaloną od ceny, którą gotów zaoferować chłop ziemi pragnący. Jeśli się nawet uwzględni

zбочenie prawidła podaży i popytu, wywołane ograniczonoscia ziemi zaoferowanej, to nie jest mozliwem, aby stale ze zwyzka cen, wartosc krańcowa posuwala się ku najwyzszej cenie targowej, innymi słowami, aby po kazdej cenie ziemia mogła być zbywana. Owszem nastac musi chwila, gdy chłop nie będzie mógł dawac więcej, jak warta jest względnie ceniona ziemia do parcelacji zdalna. Nastac musi wtedy także chwila zamknięcia tej gałęzi zarobkowania, wycofania kapitałów z nierentownej wówczas spekulacji parcelacyjnej. Nie należy wątpić, że nawet w tym najlepszym wypadku najzapaleńsi ze spekulantów za późno zabiorą się do odwrotu, zostawiając na pobojowisku trupów sporą ilość i mniej lub więcej rannych nietylko samych spekulantów ale także kapitalistów pożyczających.

Jest to jednak, jak powiadam, wypadek najszczęśliwszy. Szersze rozmiary przesilenie może przybrać, jeśli przed naturalnym, marastycznym skonem parcelacji spekulacyjnej, nagle zniży się popyt za gruntami chłopskimi, powiedzmy jeśli przez kilka lat Galicja nie będzie dostawać owych amerykańskich pieniędzy, w których znawcy upatrują źródło energii parcelacji. Albo jeśli te nasze centra pieniężne, które od kilku lat zalewają nas agentami i filiami, jak to już nieraz czyniły, w danej chwili brutalnie zrestryngują kredyty. Wówczas wystąpi w całej swej ostrości brak płynności lokacyi, cechujący kredyty bezpośrednio i pośrednio z parcelacji wynikające lub z nią związane. Siła uderzenia fali tem znacznie osłabia się dla każdego punktu oporu, im więcej takich punktów jej przeciw się stawia. Tu wobec znacznego zaangażowania się w parcelacji samej i tem co z nią jest złączone, cały impet rzucić się musi na lokacje więcej ruchome. Tu może sprawić spustoszenia i spustoszenia te spotęgować, docierając do kredytów parcelacyjnych nieruchomości. Zwrócić na to niebezpieczeństwo uwagę nietylko kierowników instytucji kredytowych, ale w ogólności klasy kapitalistów, samej swoje zasoby lokującej, zdaje mi się być obowiązkiem.

Zestawiając rezultaty wywodów przytoczonych, stwierdzić można, że wpływ parcelacji na targowicę pieniężną w Galicji jest na wskroś ujemny. Ujemnym jest, że prawie cały ciężar żądań kredytowych, które powstają przy prowadzeniu parcelacji szczerpłemi zasobami własnymi, zwała się na kapitały szukające lokacyi krótkotrwałej. Nie mniej ujemnym jest wpływ na wysokość procentu a stokroć ujemniejszym skutek, odwrócenie kapitału od wytwórczości i handlu, a w szczególności od przemysłu. A wreszcie moment przesilenia kredytowego, drzemający w parcelacji.

Czy jednak nie należałoby upatrywać stron dodatnich raz w przywróceniu targowicy pieniężnej wielkiej sumy wierzytelności na złem miejscu zhipotekowanych, powtóre w łatwości uzyskania kredytu osobistego własności ziemskiej? Trudno i tu dopatrzeć się korzyści. Jest jeszcze pytanie, czy w miejsce spleconych nie nabył kapitał wierzytelności o wiele słabszych, a dla własności ziemskiej owa łatwość kredytu stać się może w niejednym wypadku zgubną. Na wszelki sposób przewaga stanowczo jest po stronie wpływu ujemnego.

Spostrzeżenie zła wywołuje zastanowienie się nad możliwością i drogami zwalczania. Póki parcelacja społeczna nie potrafi złamać przewagi parcelacji spekulacyjnej, najpotężniejszą bronią pozostanie polityka kredytowa, skierowana przeciw spekulantom parcelacyjnym.

Zawszeć ostatnim celem będzie zastąpienie spekulacyjnej przez społeczną parcelację. Na drogę tę wkroczyło ustawodawstwo krajowe ustawą o włościach rentowych i kompleksem zarządzeń i ustaw odnoszących się wprost do parcelacji, króro obejmuje sprawozdanie Wydziału krajowego o parcelacji L 90408/05. Co do włości rentowych ciężar żądań kredytowych spoczywać ma na lokacyi długo trwałej. Nie wolno jednak zapomnieć, że pożyczki rentowe udzielone być mogą gospodarstwom już istniejącym i nowopowstającym (z parcelacji) i suma pierwszej emisji listów rentowych jest stosunkowo nie wielka, że rygor niepodzielności gruntów i nadzór nad sposobem prowadzenia, być może, stanie na przeszkodzie szybszemu tworzeniu się włości i co dla nas najwięcej wchodzi w rachubę, że nie jest wcale wykluczonem, że spekulacja i może tylko ona, z tego źródła kredytowego korzystać będzie najwięcej. Wyraźniej przeciw niej stworzony jest system spółek parcelacyjnych w połączeniu z kredytem Banku Krajowego i projektowanym przymusem planu parcelacyjnego. Co do mnie, to mam to wrażenie, że Wydział krajowy przeciw lekkim hufcom spekulacji wysłał najcięższego kalibru artylerję. Zdaje mi się, że nim powstanie spółka parcelacyjna, nim porozumie się z patronatem, nim patronat poinformuje się, porozumie się i t. d. i t. d., zwinni spekulanci mieć będą kontrakty w kieszeni.

W dzisiejszym stanie rzeczy uważałbym za najstosowniejsze zwalczać spekulację na sposób nowoczesnego leczenia chorób przez bakcyle wywołanych. Kapitał psujący krew i niszczący organizm zwalczać kapitałem zimunizowanym przez nadzór społeczeństwa, utworzyć akcyjny bank ziemski pod nadzorem i przy udziale kraju ograniczając dywidendę przez wydatki i progresowny udział kraju w zyskach.

Dr. Karol Kolischer.

Notatki.

Posiedzenie Wydziału Związku galicyjskich kas oszczędności odbyło się w niedzielę dnia 2 grudnia w sali obrad galicyjskiej kasy oszczędności we Lwowie z następującym porządkiem dziennym:

1. Sprawozdanie z czynności biura.
2. Sprawozdanie z lustracji kasy oszczędności miasta Tarnopola.
3. Sprawozdanie z lustracji kasy oszczędności miasta Sambora.
4. Sprawozdanie z lustracji powiatowej kasy oszczędności w Samborze
5. Sprawa lokacyi funduszków rezerwowych, i emerytalnych kas oszczędności.
6. Sprawa projektu rządowego o centralnej kasie pożyczkowej dla stowarzyszeń.
7. Sprawa nawiązania stosunków z Bankiem krajowym.
8. Wnioski członków.

Sprawozdanie z czynności biura konstatuje stały wzrost agend, — nietylko bowiem kasy związkowe ale i nie związkowe w szerokiej mierze korzystają z usług biura. Z licznych spraw przez Związek załatwionych, na pierwszy plan wysuwają się dwie — a mianowicie sprawa wprowadzenia puszek oszczędności w kasach i sprawa instrukcyi manipulacyjnej.

Co do puszek wprowadziły je u siebie dotąd następujące kasy: Bochnia (miejska), Bochnia (powiatowa), Brzesko (powiatowa), Buczac (powiatowa), Dobromil (miejska), Drohobycz (miejska), Horodenka (powiatowa), Jarosław (miejska), Jasło (miejska), Kołomyja (miejska), Kraków (miejska), Lwów (galicyjska) Nowy Sącz (miejska) Podgórze (miejska), Sambor (miejska), Sanok (miejska), Tarnobrzeg (powiatowa), Tarnopol (miejska), Tarnów (miejska), Trembowla (powiatowa) ogółem zatem 20 kas, ponadto kilka towarzystw zaliczkowych.

Instrukcja manipulacyjna opracowaną została przez p. Zygmunta Szulakiewicza starszego rewidenta galicyjskiej kasy oszczędności we Lwowie i lustratora Związku i na podstawie wskazówek, wypowiedzianych przez Wydział Związku przy sposobności omawiania sprawozdań lustracyjnych i na podstawie praktyki i doświadczenia p. Szulakiewicza.

Instrukcja ta prócz szczegółowych wskazówek dla likwidatury kasy, buchalteryi, ogółem dla całej manipulacji, zawiera instrukcyje co do postępowania przy udzielaniu pożyczek hipotecznych, komunalnych, kredytów budowlanych, instrukcyje dla syndyka, komitetu cenzorów, komisji rewizyjnej, tudzież regulaminu dla Wydziału kasy i Dyrekcji.

Ponadto zawiera instrukcja wzory wszystkich druków, ksiąg, i t. p.

Ponadto opracowało biuro Związku dokładną statystykę galicyjskich kas oszczędności wedle stanu z roku 1905 i statystykę tę ogłosi drukiem razem ze sprawozdaniem z czynności Wydziału za rok 1905.

W dyskusyi nad sprawozdaniem z czynności biura, Wydział wyraził przekonanie, że opracowana przez p. Szulakiewicza instrukcja manipulacyjna będzie znakomitym materiałem na podstawie i w ramach którego kasy oszczędności które dotąd instrukcyi i regulaminów nie mają, będą mogły je opracować — lub też w całości ją przyjąć z ewentualnymi drobnymi zmianami podyktowanymi względami na stosunki lokalne (rozkład biur, skład personalu i t. p.).

Dla kas, które mają swoje instrukcyje, praca p. Szulakiewicza będzie bardzo cenną wskazówką dla wprowadzenia ulepszeń w manipulacji w tym lub owym dziale.

W dalszej dyskusyi nad sprawozdaniem z czynności biura, uchwalono, uważając obecną chwilę — po przyjęciu przez Radę państwa reformy wyborczej — za odpowiednią, wnieść do c. k. Rządu memoriał w sprawie potrzeby zmiany wzorowego statutu. Widoki powodzenia tej akcji są obecnie tem lepsze, że i Związek czechosłowackich kas oszczędności również wysłał obszernie wypracowany memoriał do Rządu, z żądaniem gruntownej zmiany obowiązującego obecnie statutu.

Po przyjęciu do wiadomości sprawozdania z czynności i po przydzieleniu wniosków, wniesionych na ostatniem Walnem Zgromadzeniu delegatów poszczególnym referentom przystąpiono do omówienia sprawozdań przedłożonych przez p. lustratora o dokonanych lustracjach w kasie oszczędności miasta Tarnopola, Sambora i w powiatowej kasie oszczędności w Samborze.

Uchwały i uwagi Wydziału po zredagowaniu przesłane będą odnośnym kasom.

Poruszoną przez kasę oszczędności miasta Sambora sprawę lokacyi funduszków rezerwowych i emerytalnych kas oszczędności referował członek Wydziału p. Dyrektor Dr. Kwiatkowski. Referat ten

wraz z przyjętymi przez Wydział wnioskami, umieszczamy na innym miejscu.

Dłuższą dyskusję wywołała sprawa projektu rządowego założenia centralnej kasy pożyczkowej dla stowarzyszeń. W dyskusji zabierali głos niemal wszyscy członkowie Wydziału — uproszono p. dyr. Ingwera (Tarnopol) by w myśl opinii i uwag na posiedzeniu przy omawianiu tej sprawy wypowiedzianych przedstawił na następnym posiedzeniu Wydziału konkretne wnioski, jakie stanowisko mają zająć galicyjskie kasy oszczędności w obec tego projektu.

Z porządku dziennego omawiano sprawę nawiązania stosunków z Bankiem krajowym. Już na poprzednich walnych zgromadzeniach delegatów związkowych kas oszczędności poruszano myśl stworzenia centralnej instytucji dla kas oszczędności, myśl ta atoli na razie nie mogła być urzeczywistnioną z powodu, że kasy nasze za mało są samożerne, a ponadto zbyt mało pomiędzy niemi solidarności. Aby jednak potrzebie kas oszczędności zadość uczynić, wyłonił się projekt nawiązania stosunków z Bankiem krajowym, który, jako instytucja krajowa w pierwszym rządzie jest powołany do zasilania kas oszczędności, jako arterii krajowego kredytu. Bank krajowy chętny tej sprawie oświadczył gotowość utworzenia osobnego działu dla kas oszczędności, przyczem w porozumieniu ze Związkiem galicyjskich kas oszczędności układanoby co roku listę kredytową dla poszczególnych kas.

Warunki co do wzajemnego stosunku kas z Bankiem krajowym skryształizowane zostały w następujących momentach:

Należące do tego oddziału kasy oszczędności miałyby prawo:

1) korzystanie z kredytu cenzuralnego zazwyczaj tylko $\frac{1}{2}\%$ wyżej stopy eskontowej Banku austro-węgierskiego (a obecnie nawet w tej samej wysokości t. j. $4\frac{1}{2}\%$).

2) korzystanie z kredytu lombardowego bez opłaty prowizji za zwykłą stopę procentową Banku krajowego zazwyczaj równą stopie lombardowej Banku austro-węgierskiego, (obecnie nawet niższą 5%) — a nadto przy wyższym wymiarze kredytu

3) składanie zbytecznej gotówki na swój rachunek bieżący w Banku za poborem odsetek tylko $\frac{1}{2}\%$ niższej od stopy eskontowej dla kredytu eskontowego (pod 1).

4) przyjmowanie od Banku gotówki w rachunku bieżącym według corocznie układanej listy kredytowej po stopie eskontowej dla kredytu eskontowego ad 1).

5) do wzajemnego inkassa wszelkiej kategorii bez wszelkiej opłaty prowizji a jedynie za zwrotem rzeczywistych wydatków i interesującym firmom trzecim opłacanych prowizji

6) korzystanie z pośrednictwa Banku krajowego w kupnie i sprzedaży papierów wartościowych, przyczem bank papiery własnych emisji byłby obowiązany skupywać od kas oszczędności po kursie przeciętnym wiedeńskim, a sprzedawać im 15 h. ponad ten kurs przeciętny, natomiast efekta obcych emisji kupowałby i sprzedawałby Bank krajowy kasom oszczędności za zwrotem oryginalnych wydatków swoich i zapłaconych przez siebie prowizji obcych. Ponadto mógłby Bank krajowy urządzić przy kasach oszczędności składy komisowe swych emisji a zysk z tego obrotu wpisywałby do kas tych instytucji.

Z rozwojem tego stosunku mogłaby również być wzięta pod rozwagę kwestya w jaki sposób

mogłby Bank krajowy obejmować w drodze cesy pretensye hipoteczne kas oszczędności za ich oczywiście gwarancją i emitować na tej podstawie własne obligi.

Propozycje te przedłożone przez Bank krajowy, mają stanowić punkt wyjścia dla nawiązania stosunków.

Wydział Związku uchwalił przyjmując na siebie pośrednictwo w tej sprawie bądź co bądź bardzo ważnej dla kas oszczędności; — ułożyć definitywne warunki a następnie przyjmując w tej mierze zgłoszenia poszczególnych kas.

Przy ostatnim punkcie porządku dziennego p. Ossoliński postawił wniosek by Wydział Związku odniósł się do Rady szkolnej krajowej o wydanie odpowiednich zarządzeń do powiadanych organów w kraju, do rad szkolnych okręgowych i miejscowych — celem propagowania idei oszczędzenia także między młodzieżą szkolną, czy to przez zalecenie puszek oszczędności czy też przez zakładanie szkolnych kas oszczędności. Wniosek ten uchwalono.

Kasa oszczędności miasta Przemyśla w miesiecu dotychczasowego oprocentowania wkładek od 1. względnie 16. w miesiecu, wprowadza z dniem 1. stycznia 1907. dzienne oprocentowanie wkładek.

Lwowski „Przegląd“ w numerze 278 z dnia 12. grudnia 1906. umieścił nader sympatyczny artykuł o puszkach oszczędności i radzi by dzieciom, zamiast łakoci lub zabawek, pochłaniających znaczne sumy, idące do kieszeń fabrykantów zagranicznych ofiarowywać puszki oszczędności jako podarek gwiazkowy.

Bank austriacko-węgierski.

Przy losowaniu odbytem dnia 4. grudnia 1906 r. wylosowano:

4%owych na guldeny opiewających **listów zastawnych**, umarzalnych w **50** latach, **K 1.386,600**

4%owych na korony opiewających **listów zastawnych**, umarzalnych w **50** latach, **K 359,600**,

Wylosowane dnia 4. grudnia 1906. r. listy zastawne wypłacone będą począwszy od **1. kwietnia 1907** r. w kasie hipoteczno-kredytowej banku austriacko-węgierskiego we Wiedniu i we wszystkich zakładach banku.

Spis numerów listów zastawnych, wyciągniętych dnia 4. grudnia b. r., jakoteż niepodniesionych jeszcze z poprzednich ciągnięć **4%**owych listów zastawnych, wydają na żądanie wymieniona kasa i wszystkie zakłady banku bezpłatnie.

Odsetkowanie wylosowanych listów zastawnych ustaje z terminem kuponu, który po odnośnem losowaniu bezpośrednio następuje, przeto względem listów zastawnych wylosowanych dnia 4. grudnia b. r. z dniem **1. kwietnia 1907**. r.

Wiedeń, dnia 4. grudnia 1906.

BANK AUSTRIACKO - WĘGIERSKI.

Biliński
gubernator.

Schreiber
generalny radca.

Pranger
generalny sekretarz.

Ruch wkładek

w Związkowych kasach oszczędności za miesiąc listopad 1906.

	o/0	Stan kapitału wkładowego z dniem 30. września 1906.		W ciągu miesiąca października						Różnica		Stan kapitału wkładowego z dniem 31. paździer. 1906.		
		K.	h.	wnosiły wkładki			zwrócono			K.	h.	K.	h.	
				stron	K.	h.	stron	K.	h.					
Bochnia . . . . . m.	4 1/2	3,018.6	77	280	91.654	08	188	83.956	47	+	7.727	02	3,026.373	79
Bochnia . . . . . p.	4 1/2	2,518.902	14	355	85.198	—	104	60.580	72	+	24.617	28	2,543.520	06
Bohorodeczany . . . . . p.	4 1/2	480.227	86	60	15.387	67	50	14.631	48	+	756	19	490.984	05
Brzesko . . . . . p.	4 0/10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Brzeżany . . . . . p.	4 1/2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Buczacz . . . . . p.	3 5	1,824.634	66	182	108.842	12	123	57.157	27	+	51.654	85	1,876.319	51
Dobromil . . . . . m.	4 1/2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Dolina . . . . . p.	4 1/2	1,213.628	65	188	45.949	77	211	88.695	73	—	42.745	96	1,170.882	69
Drohobycz . . . . . m.	4	2,313.756	18	128	179.001	06	98	64.471	84	+	114.529	22	2,248.285	40
Gorlice . . . . . p.	4 1/2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Horodenka . . . . . p.	4 1/2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Jarosław . . . . . m.	4 1/2	2,166.967	88	243	76.339	75	218	85.059	29	—	8.719	54	2,158.248	34
Kałusz . . . . . p.	4 0/10	110.307	97	70	16.937	15	33	11.550	95	+	5.386	17	115.694	14
	4 1/2	822.205	49	—	—	—	59	30.622	12	—	47.672	12	791.553	37
Kołomyja . . . . . w.	4	4,552.266	52	475	309.168	12	555	147.610	78	+	161.557	44	4,713.823	96
Kraków . . . . . m.	3 3/4	37,010.983	99	2706	1,046.339	17	2082	1,002.549	49	+	43.789	68	37,054.773	67
Kraków . . . . . p.	4	21,670.999	73	1506	999.428	73	1176	830.053	91	+	169.374	76	21,670.999	49
Lwów . . . . . gal.	3 6	80,601.262	74	9653	2,843.694	64	3358	3,295.792	02	—	455.097	38	80,146.165	36
Mielec . . . . . p.	4 1/2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Myślenice . . . . . p.	4, 4 1/2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Nowy Sącz . . . . . m.	4	4,239.275	73	368	111.503	34	331	116.188	82	—	4.685	48	4,234.590	25
Nowy Targ . . . . . p.	4 1/2	1,544.075	30	184	73.795	89	72	6.335	83	+	13.459	48	1,557.534	78
Podgórze . . . . . m.	4	3,185.928	62	305	263.223	91	309	231.358	09	+	31.865	82	3,317.794	44
Przemysł . . . . . m.	4	7,561.561	26	449	307.851	23	416	231.151	57	+	76.669	66	7,638.230	92
Rzeszów . . . . . m.	4	3,696.354	18	302	422.718	52	201	108.754	53	+	313.963	99	4,010.328	17
Sambor . . . . . m.	4	5,742.121	14	306	2.4950	—	414	277.879	07	—	22.929	07	5,719.192	07
Sambor . . . . . p.	4 0/10	472.743	00	37	16.939	94	35	8.597	05	+	8.342	81	481.086	89
Sanok . . . . . m.	4 1/2	1,390.539	60	95	119.553	47	74	57.590	84	+	61.962	66	1,452.502	25
Śniatyn . . . . . m.	5 0/10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Śniatyn . . . . . p.	5 0/10	1,211.566	39	67	18.790	89	83	39.417	54	—	29.626	65	1,190.939	74
Sokal . . . . . m.	4 1/2	1,108.082	76	114	63.602	15	103	71.521	41	—	2.919	26	1,105.163	50
Stryj . . . . . m.	4	2,379.149	82	223	146.574	46	265	109.411	26	+	37.163	18	2,416.313	00
Tarnobrzeg . . . . . p.	4 1/2, 5	1,095.666	48	49	27.217	60	51	34.315	35	—	7.997	75	1,088.569	73
Tarnopol . . . . . m.	3 3/4	6,444.209	75	620	85.105	19	934	478.242	19	—	393.137	00	6,051.072	74
Tarnopol . . . . . m.	4 1/3	—	—	334	345.252	07	27	4.188	45	+	341.063	62	341.063	82
Trembowla . . . . . p.	4 1/2	940.655	84	128	55.645	87	84	32.815	34	+	22.850	53	963.504	37
Wadowice . . . . . p.	4	4,749.879	55	254	163.133	71	255	159.194	26	+	3.939	46	4,753.519	—
Wieliczka . . . . . p.	4 1/2, 4 1/4	4,539.128	47	161	100.023	35	134	46.228	44	+	58.794	91	3,592.933	38
Zaleszczyki . . . . . p.	4 1/2, 5	590.389	29	47	16.118	39	57	12.415	44	+	2.702	95	593.092	24

*) Do chwili zamknięcia numeru wykazu nie otrzymaliśmy.

DR. ZYGMUNT GARGAS.

STUDYA
NAD KASAMI OZCZĘDNOŚCI.

CENA I KOR.

LWÓW 1907. — GUBRYNOWICZ I SCHMIDT.

Poszukiwana

k w o t a

50.000 — 100.000

na 4 1/2 % książeczki wkładowe powiatowej kasy oszczędności.

Zgłoszenia przyjmuje Związek.

Wiedeński Bank Związkowy

FILIA WE LWOWIE.

Kapitał akcyjny:
K. 80,000.000.

Fundusze rezerwowe:
K. 23,027.428.13.

LWÓW

we własnym gmachu przy
ul. Jagiellońskiej l. 3.

Telefon nr. 57. Dyrekcya
Telefon nr. 358. Kantor
wymiany.

Zakład centralny

Wiedeń

FILIE: Ausg n. Z.
Bern, Budapeszt,
Czernowce, Grac,
Próciszów, W Neu-
stadt i St. Pölten.
12 kantorów wy-
miany i kas depo-
zytów we Wiedniu.

Załatwia wszelkie interesa bankowe oraz transakcje w zakres kantorów wymiany wchodzące a mianowicie:

Przyjmuje wkładki w rachunku czekowym i w rachunku bieżącym. Przyjmuje wkładki na 3 6 % książeczki wkładowe. Oprocentowanie rozpoczyna się z dniem następnym po złożeniu wkładki a kończy się z dniem poprzedzającym podjęcie wkładki. Podatek rentowy opłaca bank z własnych funduszy. **Eskontuje weksle**, otwiera kredyty i udziela zaliczki w podkład papierów wartościowych. Przeprowadza wszelkie obroty **giełdowe** na targach krajowych i zagranicznych. **Kupuje i sprzedaje papiery wartościowe**, waluty i przekazy na zagraniczne miejsca.

Wydaje listy kredytowe na wszystkie kraje. Wymienia kupony i wylosowane papiery wartościowe. Inkasuje weksle we wszystkich miejscach krajowych i zagranicznych. Przechowuje papiery wartościowe i zarządza nimi. Ubezpiecza papiery wartościowe przed stratami z wylosowania. Rewiduje bezpłatnie numera losów i innych papierów wartościowych, podlegających losowaniu. Najkorzystniejsze. Pilne czuwanie nad interesami klientów. Ułatwienia wszelkiego rodzaju, umiżliwienie doświadczeniem i rozgątlżonymi stosunkami w całym świecie kupieckim.

JAN BROMILSKI

we Lwowie ul. Karola Ludwika (Grand Hotel).

Skad papierów, przyborów do pisania i rysowania
poleca wyrobu krajowego

Księgi buchalteryczne, najrozmaitsze z tekstem polskim, księgi kopjowe etc.
Wykonuje księgi i druki dla kas oszczędności podług podanych wzorów, papiery listowe i koperty z nagłówkami, stampile, numeratory, pieczątki papierowe, gumowe i t. p.

Ceny niższe! Stałym odbiorcom opust!

Długoletni dostawca Gal. Kasy Oszczędności i innych Instytucyi.

DOM BANKOWY

Kantor wymiany

SOKAL & LILIJEN

kupuje i sprzedaje wszelkie **papiery wartościowe i waluty zagraniczne** po możliwie najskrupulatniejszych kursach, uskutecznia pod takimi samymi warunkami wszelkie **zlecenia giełdowe** zarówno na giełdzie wiedeńskiej jak i na giełdach zagranicznych, **wypłaca wszelkie kupony** możliwie bez potrącenia jakiegokolwiek prowizyi inkasowej.

Nakładem Związku gal. kas oszczędności
wyszła rozprawa

Dra Zygmunta Gargasa

Loterya a oszczędność

Lwów, 1905. str. 68.

Cena za egzemplarz 1 korona.

Do nabycia we wszystkich księgarniach

Filia c. k. uprz. austriackiego

Zakładu kredytowego

dla handlu i przemysłu

WE LWOWIE

wydaje codziennie (z wyjątkiem niedziel i świąt) w godzinach od 9 do 12 przedpoł.
i od 3 do 4 popoł.

Książeczki wkładkowe

z $3\frac{6}{10}$ procentowaniem

Na żądanie wypłaca kwoty do 5000 k.
jednego dnia i na jedną książeczkę
bez wypowiedzenia.

Kupuje i sprzedaje

wszelkie papiery wartościowe i monety po kursie dziennym bez doliczenia prowizyi, wydaje przekazy i akredytywy na zagraniczne miejsca, przyjmuje zlecenia giełdowe, bierze w przechowanie papiery wartościowe i udziela na nie zaliczek.

Bilety wizytowe litografowane —

— **Zaproszenia ślubne i balowe.**

ETYKIETY na flaszki, pudełka, puszkli itp.
jednokolorowe lub barwne.

**PAPIERY WARTOŚCIOWE, KSIĄŻECZKI KASY
OSZCZĘDNOŚCI I UDZIAŁOWE.**

KARTY ADRESOWE, NAGŁÓWKI NA LISTY I FAKTURY KUPIECKIE artystycznie wykonane, DY-
PLOMY, OBRAZY, PLANY, MAPY, NUTY, OGŁO-
SZENIA, PLAKATY, TUTKI CYGARETOWE, CEN-
NIKI, AUTOGRAFIE i wszelkie roboty w zakres
litograficzno artystyczny wchodzące wykonuje
wzorowo i na czas oznaczony.

Od roku 1773 istniejąca

DRUKARNIA

wykonuje wszelkie roboty drukarskie od najdrobniejszych, jako to: koperty, listy kupieckie, memoranda, ogłoszenia, druki gospodarskie itp. do najwykwintniejszych tabel, ilustracye, dzieła i broszury.

Druki i tabele dla kas oszczędności
i banków.

Z poważaniem

Piller, Neumann i Sp.
Lwów, ul. Łyczakowska l. 3.

BILANSE

Galiczyjskich kas oszczędności

za rok 1905.

Myślenice. Powiatowa Kasa oszczędności.

Stan bierny:

Wkładki łącznie ze skapitalizowanemi odsetkami	K. 1,234.0859·3
Odsetki pobrane na rachunek 1906. r.	2 481·87
Kaucye służbowe urzędników	4.080·—
Depozyta obce	1.820·24
Fundusz: zaopatrzenia urzędników i woźnego	6.188·89
Fundusz budowy szpitala w Myślenicach	8.143·81

Majątek Kasy Oszczędności:

Fundusz rezerwowy lit. A.	63 692·34
„ „ „ B.	5.313·19
Zysk z r. 1905	12.573·90

K. 1,339.153·54

Stan czynny:

Gotówka z 31. grudnia 1905	„ 14.911·80
Zaliczki na zastaw papierów wartościowych	„ 2.130·—
Weksle eskontowane	203.899·—
Pożyczki na hipotekę	909.436·21
„ „ nienotaryalne	13.815·—
„ „ gminne	11.508·65
Wartość realności własnych	„ 1.521·—
Papiery wartość. im. wart. 2,873.600	„ 40.172·80
Wartość kuponów bieżących	„ 18.513·10
Odsetki	„ . . . . .
Koszta prawne	1.189·94
Wartość mebli i urządzeń biurowych	„ 516·45
Kaucye służbowe	5.900·24
Lokacya gotówki w obcych instytuc.	32.240·—
Zaliczki zwrotne	„ 60·—
Fundusz zaopatrzenia urzędników i woźnego	„ 6.188·89
„ na budowę szpitala w Myślenicach	„ 8.143·81
„ rezerwowy lit. A.	63 692·34
„ „ lit. B.	5.313·19
„ „	„ . . . . .
	<u>K 1,339.153·54</u>

Mielec. Powiatowa Kasa Oszczędności.

Stan bierny:

Wkładki łączne z odsetkami skapitalizowanemi	K. 544.209·95
Odsetki pobrane za rok 1906 od pożyczek hipotecznych	5.123·64
„ pobrane na r. 1906 od eskontu weksli	143·45
Rachunek bieżący funduszy rezerwowych	„ 93·20
Saldo—Zysk za rok 1905	„ 170.964·38

K. 544.727·93

Stan czynny:

Zapas gotówki z d. 31. grudnia 1905. K.	25.723·19
Pożyczki hipoteczne	„ 485.329·72
Weksle	„ 40.785·—
Odsetki zaległe od pożyczek hipotecz.	„ 2.882·26
Zaległe portorya z tytułu upomnień	„ 5·72
Koszta procesowe	„ 2·04

K. 544.727·93